

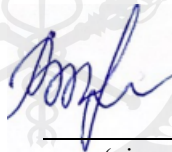
Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«РОЗРОБЛЕННЯ ПРОГРАМИ СОЦІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ»

Студентки 5 курсу 3-ї групи,
спеціальності 074 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Писаренко
Варвара
Вікторівна

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

(підпис керівника)

Лазебна
Ірина
Василівна

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

(підпис гаранта)

Головня
Юлія
Ігорівна

Київ 2022

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології
Кафедра публічного управління та адміністрування
Освітній ступінь: бакалавр
Спеціальність: публічне управління та адміністрування
Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую
Зав. кафедри _____
«11» грудня 2021 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентові

Писаренко Варвара Вікторівна
_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту): **«ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ»**

Затверджена наказом ректора від «08» грудня 2021 р. № 4067

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту): 24.01.2022

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): є теоретичне обґрунтувати та запропонувати шляхи удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади.

Об'єкт дослідження: процес процес розроблення програм соціально-економічного розвитку громади.

Предмет дослідження: теоретико-методичні та прикладні основи методичні та прикладні засади розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської об'єднаної територіальної громади.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ОЦІНКА ПРОБЛЕМ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Загальна характеристика та сутність програми соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад

- 1.1. Проблеми формування та розроблення програм соціального та економічного розвитку Бучанської територіальної громади

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ БУЧАНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

- 2.1. Аналіз соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади

- 2.2. Шляхи удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 10.12.2021	10.12.2021
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 20.12.2021	20.12.2021
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2022	10.01.2022
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2022	20.01.2022
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедру	До 21.01.2022	21.01.2022
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 22.01.2022	22.01.2022
7	Зовнішнє рецензування ВКР	До 22.01.2022	22.01.2022
8	Проведення попереднього захисту випускних	21-23.	21-23.

	кваліфікаційних робіт	01.2022	01.2022
10	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 25.01.2022	До 25.01.2022
11	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання «11» грудня 2021 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Лазебна І.В

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Гарант освітньої програми Головня Ю.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Завдання прийняв до виконання студентка Писаренко В.В.

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

Випускна кваліфікаційна робота написана на актуальну тему. Проблема соціально-економічного розвитку України надзвичайно важлива в наш час, адже Україна перебуває у стадії пошуку власного підходу до вдосконалення існуючих підходів розвитку.

В випускній кваліфікаційній роботі доведено необхідність удосконалення методики побудови цілісної системи стратегічного планування соціально-економічного розвитку міста та розробки методичних рекомендацій для вирішення проблем. При розробці стратегії необхідно враховувати специфіку місцевості та потреби населення.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи підпорядкований поставленій у роботі меті. Завдання поставлені в роботі виконані в повному обсязі, що підтверджено висновками. Визначено шляхи удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади.

Випускна кваліфікаційна робота має досить логічну структуру та відповідає вимогам оформлення. Зауваження, які відмічались науковим керівником виправлені. Робота написана на достатньому науковому рівні, є самостійним дослідженням студентки, повністю розкриває обрану тему. Вважаю, що випускна кваліфікаційна робота заслуговує позитивної оцінки, а її автор Писаренко Варвара Вікторівна на присвоєння ступеня бакалавр зі спеціальності 074 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту) Лазебна І.В.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

(підпис, дата)

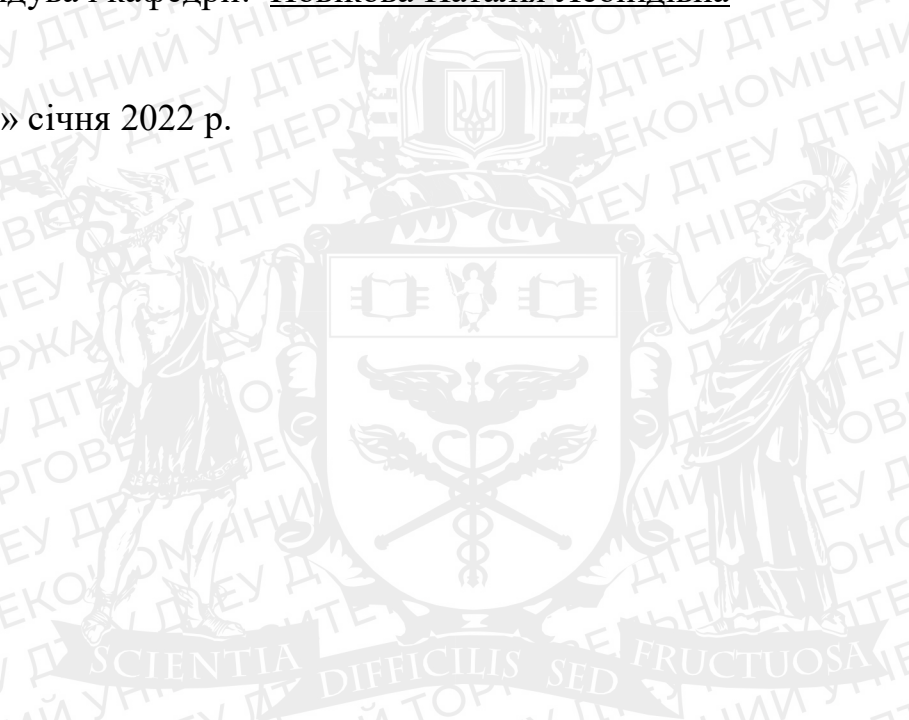
Відмітка про попередній захист Головня Юлія Ігорівна
(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускню кваліфікаційну роботу (проект): Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента Писаренко В.В.
може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми): Головня Юлія Ігорівна

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна

«25» січня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОЦІНКА ПРОБЛЕМ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	6
1.1. Загальна характеристика та сутність програми соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад.....	6
1.2. Проблеми формування та розроблення програм соціального та економічного розвитку Бучанської територіальної громади.....	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ БУЧАНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	19
2.1. Аналіз соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади.....	19
2.2. Шляхи удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади.....	23
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

Актуальність теми. Характерною рисою сучасної практики соціально-економічної політики на глобальному рівні є зростання інтересу до регіональних проблем. Ринкові умови вимагають переходу до стратегічного управління регіонами, яке виникло як відповідь на виклик і загрозу зовнішнього середовища: посилення його нестабільності, зростання глобалізації, загострення конкурентної боротьби. У загальному вигляді, стратегічне управління являє собою діяльність по розробці місії, найважливіших цілей України та способів їх досягнення, що забезпечують його розвиток у нестабільному зовнішньому середовищі шляхом зміни самого регіону і його зовнішнього середовища.

Проблема соціально-економічного розвитку України надзвичайно важлива в наш час, адже Україна перебуває у стадії пошуку власного підходу до вдосконалення існуючих підходів розвитку. Останнім часом проводиться активна робота щодо розробки програм соціально-економічного розвитку на регіональному рівні та відповідних стратегій. Така спрямованість розвитку потребує нових підходів до використання економічного, людського та природно-ресурсного потенціалу регіонів, що забезпечить досягнення якісно нового рівня ефективності і конкурентоспроможності економіки та життя населення.

Актуальність тематики кваліфікаційної роботи зумовлена тим, що зміщення акцентів державної політики з централізованого управління на регіональний рівень, яке супроводжується передачею владних повноважень органам місцевого самоврядування та органам регіонального управління, відкриває широкі можливості для забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів України.

У реалізації функцій державного управління важлива роль належить таким інструментам прямого впливу держави на соціальний та економічний розвиток, як розробка і реалізація цільових програм регіонального характеру. Одними з найбільш поширених серед них є соціальні програми. Складність категорії "регіональна соціально-економічна програма", багатоплановість і різноманітність

існуючих підходів до розуміння їхньої сутності обумовлює необхідність їх дослідження.

На практиці розробка стратегії соціально економічного розвитку пов'язана з складанням дострокового і короткострокового програмно-цільового планування розвитку території. Вироблена стратегія визначає зміст основних напрямків діяльності органів місцевого самоврядування. Зараз на різних адміністративно-територіальних рівнях складається багато соціально-економічних програм, однак значна їх частина не реалізується чи не зможе бути виконаною.

Незважаючи на гостроту зазначеної проблеми, на сьогоднішній день у вітчизняній науці недостатньо досліджень, присвячених проблематиці розроблення та виконання програм соціально-економічного розвитку.

Серед вчених, що працювали у межах означеної теми, чий праці та ідеї були використані при здійсненні даного дослідження, слід виділити С.О. Біла, В.С. Бочко, Т.М. Булах, О.В. Журба, В.С. Коломійчук, М.О. Кушнір, В.М. Осипов, Н.В. Сментина, О.В. Шевченко, та ін.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтувати та запропонувати шляхи удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади.

Виходячи з поставленої мети написання кваліфікаційної роботи, необхідно вирішити такі **завдання**:

- охарактеризувати теоретичні засади сутності програми соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад;
- дослідити проблеми формування та розроблення програм соціально-економічного розвитку;
- проаналізувати стан соціально-економічного розвитку Бучанської об'єднаної територіальної громади;
- запропонувати шляхи удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади.

Об'єктом дослідження є процес розроблення програм соціально-економічного розвитку громади.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні засади розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської об'єднаної територіальної громади.

Теоретичну та інформаційну основу дослідження склали: законодавчо-нормативна база України; наукові концепції і теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем державного регулювання соціально-економічного розвитку громади; інформаційні матеріали статистичних, довідкових, періодичних видань.

Методи дослідження: системний підхід – для теоретичного визначення сутності соціально-економічного розвитку територіальних громад та його оцінки; методи порівняльного аналізу та синтезу – для виявлення закономірностей забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад; статистичні методи для оцінки ефективності стимулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад; економіко-математичного моделювання – для обґрунтування впливу інструментів бюджетної політики на соціально-економічний розвиток територіальних громад.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані наукові результати можуть бути використані для вдосконалення: комплексного аналізу соціально-економічного розвитку області; методичних підходів до планової роботи у регіоні; інформаційної системи моніторингу соціально-економічного розвитку області; методології обґрунтування фінансового забезпечення розвитку територій і підняття їх господарської активності.

Структура роботи обумовлена її метою, завданнями та предметом дослідження. Кваліфікаційна робота складається із титульної сторінки, вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел (29 найменувань). Загальний обсяг дипломної роботи – 34 сторінки, у тому числі список використаних джерел – 4 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ОЦІНКА ПРОБЛЕМ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

1.1 Загальна характеристика та сутність програми соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад.

В умовах фінансово-економічної кризи зростає роль держави у сфері регулювання сукупності соціально-економічних відносин. У цьому контексті перспективним інструментом державного регулювання може бути державне планування соціально-економічного розвитку.

Але, на жаль, в Україні сформувалось неоднозначне ставлення до системи державного планування розвитку, зокрема, розвитку регіонального. Дотепер більшість державних програм не виконані повністю, і це не може не провокувати досить скептичного до них ставлення. З іншого боку, сам факт схвалення конкретної програми українським урядом і включення її до переліку програм, фінансованих з Держбюджету, є значним стимулом для появи нових пропозицій щодо розробки і затвердження програм [1, с. 13].

Питанням державного планування економічного розвитку присвячено значну кількість наукових робіт вітчизняних і зарубіжних учених. Однак, не зважаючи на постійне зростання кількості наукових публікацій з окресленої проблеми, її не можна вважати до кінця вирішеною як у науково-теоретичному, так і у прикладному плані. Оскільки, по-перше, постійно змінюються соціально-економічні умови розвитку держави, що потребує швидкого реагування органів влади на такі зміни; по-друге, сьогодні в Україні спостерігаємо певний зсув у плані концептуально-теоретичного забезпечення програм. З огляду на це, тема дослідження є актуальною та важливою в науково-теоретичному та практичному аспектах [2, с. 112].

Формування стратегічного бачення розвитку громади, оцінки її слабких та сильних сторін, визначення конкурентних переваг, планування соціально-

економічних процесів на середньо- та довгострокову перспективу, передбачення можливих наслідків від реалізації таких цілей та завдань – це, на сьогодні, пріоритетний напрям діяльності громад. Адже лише завдяки розробці ефективного інструментарію використання бюджетних коштів, при якому досягатиметься кумулятивний ефект, можна створити додану вартість, додаткові робочі місця, залучити кошти інвесторів та забезпечити громадян якісними освітніми, медичними, соціальними послугами.

Одним із завдань місцевих органів самоврядування є затвердження різних програм соціально-економічного розвитку територій, що перебувають у їхньому віданні. Саме створення таких програм та їх виконання більшою мірою показують, як місцева влада дбає про людей та розвиток територій. Тому грамотне прийняття програм соціально-економічного та культурного розвитку є актуальним та важливим питанням у наші дні [3].

На нашу думку, перш за все, необхідно визначити поняття програми економічного та соціального розвитку – це документ, в якому визначаються цілі та пріоритети економічного та соціального розвитку на короткостроковий період, як правило на рік, формується взаємоузгоджена та комплексна система напрямків та заходів органів місцевого самоврядування, спрямованих на ефективне вирішення проблем економічного та соціального розвитку та зазначені очікувані зміни у стані економіки та соціальної сфери [4].

Разом із програмою соціально-економічного розвитку розробляються місцеві цільові програми, що є її складовими. Такі програми розробляються всіх рівнях місцевого самоврядування. Чинне законодавство наділяє органи місцевого самоврядування повноваженнями розробляти програми соціально-економічного розвитку та місцеві цільові програми. Так, згідно з ч. 22 п. 1 ст. 26 Закону України №280 затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування належить до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад та вирішуються вони на пленарних засіданнях відповідних рад [5].

Стаття 27 цього Закону закріплює повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері соціально-економічного та культурного розвитку, планування та обліку, зокрема підготовка програм соціально-економічного та культурного розвитку сіл, селищ, міст, територіальних громад, цільових програм з інших питань самоврядування, подання їх на затвердження ради, організація їх виконання, подання раді звітів про хід та результати виконання цих програм.

Крім того, одним з основних принципів державного прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку, визначених Законом №1602 [6], є принцип самостійності, який полягає в тому, що місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень відповідають за розробку, затвердження та виконання прогнозних та програмних документів економічного та соціального розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Також звернемо увагу на те, що необхідно чітко розуміти різницю між бюджетними програмами, які є складовими програмно-цільового методу бюджетування, та програмами соціально-економічного розвитку регіонів. Виходячи із норм Бюджетного кодексу України, бюджетні програми — це одна з особливих складових програмно-цільового методу. Параметри бюджетної програми (мета, завдання, результативні показники тощо) затверджуються в установленому порядку паспортом бюджетної програми. Бюджетні програми виконують протягом одного бюджетного періоду, що становить один календарний рік.

Програми ж соціально-економічного та культурного розвитку, які затверджуються відповідно до ст. 26 та 43 Закону України №280 окремим рішенням відповідної ради можуть виконуватися протягом кількох років. У разі потреби кошти на їхню реалізацію передбачаються за рахунок бюджетних асигнувань, встановлених для відповідних бюджетних програм [7].

Розглянемо основні види програм соціально-економічного розвитку. До першочергових програм, як правило, належать такі (рис. 1.1):

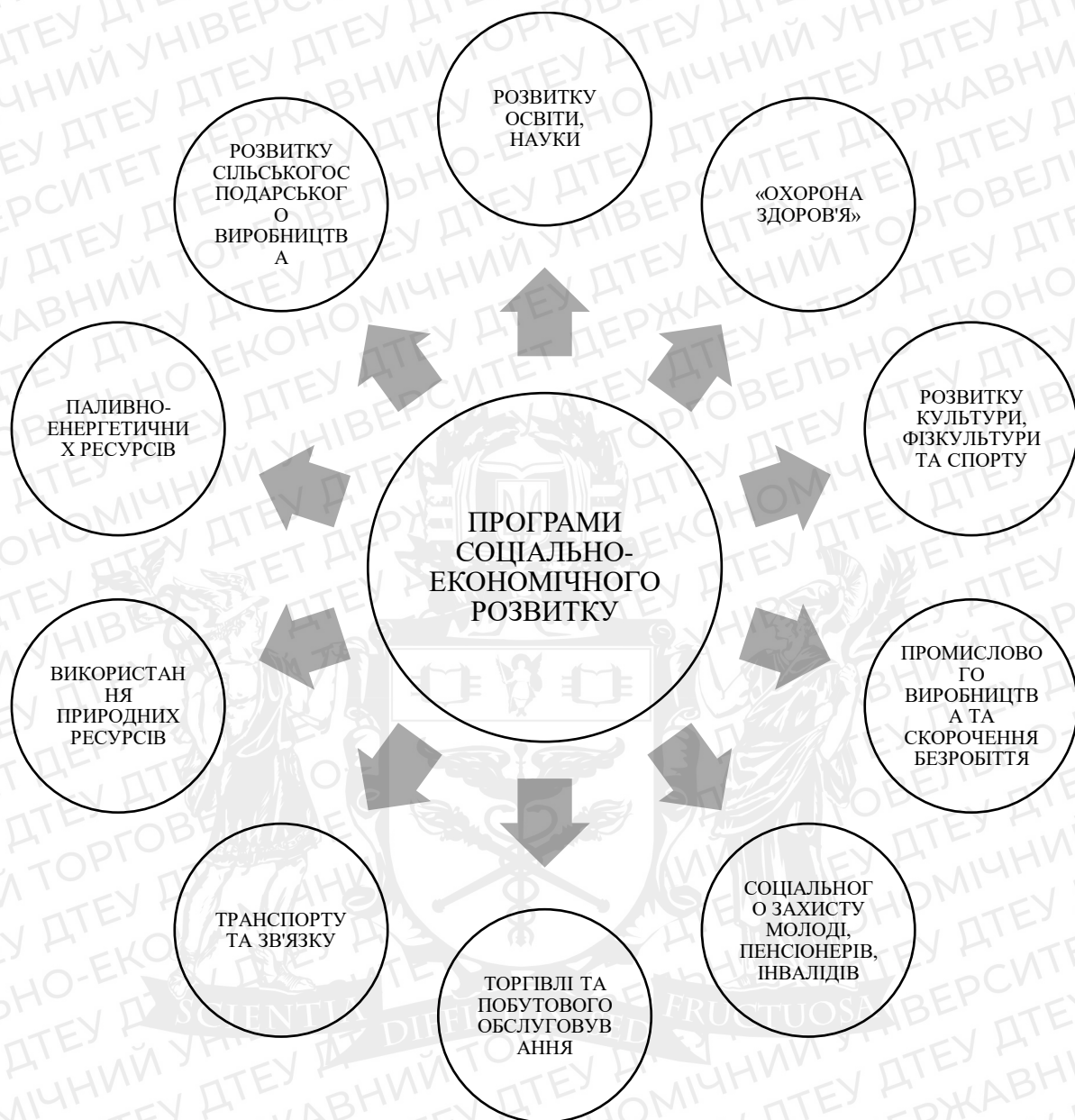

Рис. 1.1. Види програм соціально-економічного розвитку

Джерело: розроблено автором

Звичайно, крім зазначених видів програм, органи місцевого самоврядування можуть приймати інші необхідні програми в конкретному регіоні.

Розглянемо, на що спрямована кожна із зазначених вище програм (табл. 1.1).

Принципове значення має визначення кількості необхідних для суспільства закладів освіти, а також вирішення питань щодо фінансування шкіл, вищих навчальних закладів тощо.

Напрями програм соціально-економічного розвитку

Назва програми	Спрямування
Програма розвитку освіти та науки	передбачає обґрунтування стану та перспектив розвитку закладів освіти
Програма «Охорона здоров'я»	передбачає створення умов забезпечення охорони здоров'я людей, для роботи співробітників лікарень, поліклінік, інших медичних закладів.
Програма розвитку освіти та науки	передбачає обґрунтування стану та перспектив розвитку закладів освіти.
Програма «Охорона здоров'я»	передбачає створення умов забезпечення охорони здоров'я людей, для роботи співробітників лікарень, поліклінік, інших медичних закладів.
Програма розвитку промислового виробництва та скорочення безробіття	передбачає інтенсифікацію виробництва на підприємствах усіх форм власності, розробку прогнозу стабілізації та підвищення виробничої активності, задоволення потреб людей у місцевих виробках.
Програма раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів	спрямована на вирішення таких основних проблем, як планування потреб у цих ресурсах з урахуванням напрямків та норм використання, обґрунтування шляхів економії ресурсів, впровадження нової техніки та технології, здійснення економічного та організаційного впливу на забезпечення раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів, своєчасних розрахунків використання ресурсів.
Програма розвитку транспорту та зв'язку	спрямовано обґрунтування раціонального використання різних видів транспорту: залізничного, автомобільного, водного, повітряного, трубопровідного. Встановлює раціональні транспортні маршрути перевезення пасажирів та вантажу. Важливе значення має розподіл вантажопотоків між різними видами транспорту та обґрунтування раціональних маршрутів роботи транспорту.
Програма розвитку торгівлі та побутового обслуговування	спрямована на розвиток торгівлі та покращення побутового обслуговування населення на території регіону, забезпечення населення міст та сіл необхідними продовольчими та промисловими товарами.
Програма раціонального використання природних ресурсів (землі, води, лісів тощо)	передбачає розробку та впровадження заходів, спрямованих на раціональне використання землі у сільському господарстві, а також для розміщення промислових підприємств, будівництва об'єктів соціальної сфери у містах; удосконалення системи управління водним господарством, удосконалення методів планування витрат води на підприємствах різних галузей народного господарства, у житлово-комунальному господарстві.

Джерело: розроблено автором

У процесі обґрунтування необхідно передбачити кошти на заробітну плату працівників для видання підручників, посібників, створення належної матеріальної бази, здійснення комп'ютеризації навчання [8].

У кризових умовах руйнується економічна основа існування медичних закладів. Посилюються тяжкі захворювання, відчуваються тяжкі наслідки пандемії COVID-19, тому у програмі мають бути передбачені засоби для утримання закладів охорони здоров'я, забезпечення лікування та харчування хворих.

У цій програмі розвитку промислового виробництва та скорочення безробіття визначають значення конкретних виробничо-економічних показників, обґрунтування виробничої продукції з урахуванням ринку реалізації цієї продукції, наявність ринку широкої номенклатури іноземних виробів.

Обов'язковим елементом програми є вивчення стану ринку та перспектив його розвитку. Організація виробництва, відновлення товарів, які необхідні району, встановлення економічних зв'язків з іншими підприємствами забезпечують підприємства необхідними ресурсами, сприяють збереженню колективів громадян, зайнятих на підприємствах.

У цих умовах для обґрунтування змісту програми виникає потреба у здійсненні територіальних маркетингових досліджень, вивченні можливостей для розвитку підприємства в межах конкретного регіону, у межах окремої територіальної економічної освіти.

На основі маркетингових досліджень мають формуватися нові міжрегіональні та міждержавні ринки збуту продукції, що стимулюватимуть виготовлення товарів з урахуванням міжнародних стандартів [9].

Складовою програмою є обґрунтування обсягів інвестицій в окремі галузі економіки, у тому числі інвестицій із внутрішніх джерел та іноземних інвестицій. Інвестування економіки - це один із складових процесів інтенсифікації виробництва, супроводжується впровадженням нових технологічних процесів, підвищенням якості та конкурентоспроможності продукції. На такій основі можна досягти високої ефективності виробництва.

Програма скорочення безробіття передбачає на основі розширення та активізації виробничої діяльності створення нових робочих місць, розвиток малого та середнього бізнесу, залучення безробітних до виробничої діяльності, перекваліфікацію кадрів, підвищення кваліфікації спеціалістів.

У складі програми — виявлення набору професій, які користуються попитом на ринку праці, організація цілеспрямованої підготовки та підвищення кваліфікації кадрів навчальними закладами, створення умов для залучення молоді у сферу виробництва, зменшення безробіття серед молоді, покращення роботи центрів зайнятості у містах та районах [10].

Розробка програм має виявити резерви у використанні паливно-енергетичних ресурсів, шляхи запровадження нетрадиційних видів ресурсів.

У програмі розвитку транспорту та зв'язку відображають заходи, створені задля оновлення матеріальної бази транспорту, підвищення ефективності перевезень. У ринкових умовах важливого значення мають народногосподарські підходи до формування тарифів, враховуючи те, що збільшення тарифів може призвести до розриву господарських зв'язків [11].

У програмі мають бути наведені результати обґрунтування заходів, спрямованих на розширення сфери зв'язку, забезпечення надійної роботи установ зв'язку, основні техніко-економічні показники використання засобів зв'язку у плановому періоді.

Система торгівлі має впроваджувати різноманітні форми торгівлі, типи торгових установ за наявності значного асортименту товарів. У програмі слід передбачити заходи щодо значного збільшення малого бізнесу у торгівлі та у системі побутового обслуговування населення. Ця програма має забезпечити високу культуру та ефективність роботи торгових організацій, задовольнити потреби людей [12].

Отже, зазвичай кожен регіон має свої особливості, тому необхідно вибирати та затверджувати саме ті програми, які потрібні у даній місцевості.

1.2 Проблеми формування та реалізації програм соціального та економічного розвитку Бучанської територіальної громади.

У розвинутих країнах світу регіональне планування є організаційно-економічним засобом реалізації регіональної політики. Найважливішими завданнями регіональної політики як політичної основи для розробки плану соціально-економічного розвитку області є:

- забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку відповідної території;
- удосконалення структури господарського комплексу регіону;
- досягнення раціонального використання усіх територіальних ресурсів;
- забезпечення надійного функціонування соціальної та виробничої інфраструктури; послідовне зростання якості життя населення регіону [13].

Регіональні плани, представлені програми соціально-економічного розвитку регіону, сьогодні в Україні є одним із засобів реалізації регіональної політики держави і попадають в правове поле через закони, які регламентують регіональну політику. Тому можна сказати, що основні цілі, завдання та пріоритети планування соціально-економічного розвитку областей формуються виходячи із напрямів державної регіональної політики.

Основною метою Програми соціально-економічного розвитку Бучанської об'єднаної територіальної громади є створення умов для повноцінного незалежного функціонування об'єднаної громади, через зростання добробуту та підвищення добробуту населення, забезпечення позитивних змін в економіці, підвищення її конкурентоспроможності як основи для гармонійного зростання стандартів та показників економічного розвитку.

На державному рівні структура та принципи розробки програм соціально-економічного розвитку, цільових програм в Україні регулюються чинним законодавством, але жоден із нормативно-правових актів безпосередньо не визначає чіткої структури та методології розробки саме місцевих програм. Тому

органам місцевого самоврядування з метою встановлення єдиного порядку розроблення та підвищення ефективності реалізації місцевих програм, раціонального та ефективного використання коштів, спрямованих на їх виконання, доцільно розробити та затвердити місцеві нормативно-правові акти (Положення про порядок розроблення, затвердження та виконання міських цільових (комплексних)) програм, програми економічного та соціального розвитку), враховуючи норми Закону № 1621 [14].

Практика розробки та затвердження таких положень досить широко застосовується органами місцевого самоврядування, але, на жаль, ще стала загальноприйнятною. До того ж, розробники місцевих цільових програм та програм соціально-економічного розвитку часто, не маючи спеціальної підготовки у цій специфічній діяльності, не дотримуються методології, визначеної чинним законодавством. На жаль, ці фактори негативно впливають на якість програм, знижують їхню ефективність.

Крім того, часто нехтують однією з головних умов ефективності та успішності реалізації програм — участю громади у їх розробці. Громадськість до процесу розробки, прийняття місцевих програм та контролю за їх виконанням належним чином не долучається. Обговорення проектів програм та результатів їхнього виконання майже не проходять, а якщо й проходять, то суто формально.

Недосконалість принципів розробки, функціонування та виконання місцевих програм соціально-економічного розвитку, спрямованих на вирішення найбільш актуальних та гострих проблем регіонального розвитку, створює прецеденти розробки неефективної політики, неефективного, а часом і нецільового використання бюджетних коштів [15]. Правильно розроблена та успішно реалізована програма економічного та соціального розвитку суспільства дозволяє підвищити рівень розвитку економіки та на цій основі забезпечити зростання рівня та покращення якості життя населення.

Розглянемо основні проблеми розроблення та виконання соціально-економічної програми Бучанської ОТГ (табл. 1.2)

Проблеми розроблення та виконання соціально-економічної програми
Бучанської ОТГ

Проблеми формування та реалізації програм соціального та економічного розвитку Бучанської територіальної громади	Відсутність належного регіонального моніторингу програм соціально-економічного розвитку
	Слабко пророблений механізм реалізації програм
	Відсутність детально розробленої і обґрунтованої стратегії розвитку регіону
	Відсутність комплексних показників та характеристики для оцінки результативності виконання регіональної соціально-економічної програми
	Відсутність реалізації програм в повному обсязі
	Фінансування запланованих заходів програми як з державного, так і з місцевих бюджетів здійснюється всього на 15-50 %
	Склад кінцевих підцілей і проектів, що включаються в програму, не відповідають цілі рішення проблеми
	Оцінка ресурсних вимог (вартість і тривалість) за звичай формуються без розробки бізнес-планів

Джерело: розроблено автором

Слід зазначити, що програма соціально-економічного розвитку є лише одним із компонентів місцевого планування. Вона безпосередньо пов'язана зі стратегією розвитку суспільства та з місцевим бюджетом. Ідеальною є ситуація, коли в суспільстві розроблено та затверджено якісну, узгоджену суспільством стратегію розвитку, на підставі якої формуються програми соціально-економічного розвитку, що містять конкретні заходи, створені задля реалізацію цілей стратегії з подальшим відображенням цих заходів у місцевому бюджеті [16].

Проблема полягає в тому, що на практиці часто спочатку місцева рада формує та затверджує бюджет, а потім навздогін приймаються цільові програми та програма соціально-економічного розвитку, такий стан справ спостерігається зокрема у Бучанській об'єднаній територіальній громаді.

Тому витрати на виконання програм соціально-економічного розвитку мають бути передбачені у відповідному бюджеті. Затвердження всіх місцевих бюджетів відповідно до ч. 2 ст. 77 БКУ має відбутися до 25 грудня (включно)

року, що передує плановому. Тому програми слід розробити до цього періоду [17].

Основними проблемами соціально-економічного та культурного розвитку території Бучанської територіальної громади є:

- нераціональне використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення;
- дефіцит фінансових ресурсів, що не дозволяє розпочинати реалізацію значних інвестиційних проектів;
- зношеність основних фондів підприємств та інфраструктурних об'єктів;
- безробіття та наявність тіньової зайнятості населення;
- зниження купівельної спроможності населення через низькі реальні доходи;
- недостатність фінансування об'єктів спорту;
- незадовільний стан автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури;
- відсутність 100% охоплення населених пунктів транспортним сполученням із центром громади;
- зношеність об'єктів систем водопостачання та водовідведення;
- низький рівень водозабезпечення сіл;
- незадовільний стан благоустрою територій;
- недостатнє матеріально-технічне забезпечення закладів охорони здоров'я, освіти, культури;
- виникнення стихійних сміттєзвалищ, впорядкування та паспортизація існуючих сміттєзвалищ на території громади;
- впорядкування та облаштування територій існуючих могильників для поховання тварин [18].

Програма соціально-економічного розвитку Бучанської міської об'єднаної територіальної громади на період до 2029 року є невід'ємною складовою - Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2022 року та

Плану заходів з її реалізації; Стратегії розвитку Київської області до 2022 року та Плану заходів з її реалізації. Основне завдання Програми полягає у вирішенні соціальних проблем жителів міста Буча шляхом закріплення соціальної спрямованості економічного зростання та стабілізації ситуації з ринком праці, концентрації фінансових та трудових ресурсів на нескороченні незавершеного будівництва, спрямування їх на облаштування міста Буча, підвищення рівня розрахунків за спожиті енергоносії, активізації роботи із скорочення кількості збиткових підприємств, активізації подальшого економічного розвитку усіх сфер життєдіяльності міста.

На сьогоднішній день пріоритетними цілями для досягнення високого рівня соціально-економічного Бучанської ОТГ – це:

- досягнення високої духовної культури та активної громадськості;
- становлення громади, що сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, впровадженню інновацій;
- розвитку Бучанської ОТГ як курортного центру Київщини, становлення громади з чистою екологією, де впроваджуються енергоощадні технології;
- становлення громади, з розвинутим водним, фестивалним, спортивним та зеленим туризмом;
- сприяння розвитку агропромислового виробництва на території громади;
- створення сприятливих умов для ведення бізнесу та залучення інвестицій [19].

Для забезпечення добробуту населення, його всебічного розвитку необхідно створити належні умови життя. Стан розвитку інфраструктури об'єднаних українських громад, зокрема Бучанської, не в повному обсязі відповідає сучасним викликам і потребує негайного реформування. Важливо, щоб заходи з будівництва або відновлення об'єктів інфраструктури передбачали і ряд заходів з впровадження енергоефективних технологій, що забезпечуватиме, у свою чергу, значне скорочення витрат бюджету громади на оплату енергоносіїв, а також сприятиме охороні довкілля [18].

Проблеми соціально-економічного розвитку громад є актуальними протягом всієї історії становлення місцевого самоврядування в Україні. Сучасний розвиток вимагає щоб новостворені об'єднані територіальні громади, зокрема Бучанська ОТГ, динамічно адаптували принципи управління до вимог сучасності, до постійного росту вимог зі сторони клієнтів – своїх мешканців. В протилежному випадку люди вибиратимуть місцем свого постійного проживання ті міста чи території, де місцева влада максимально відкрита, налаштована на надання якісних послуг своїм мешканцям, а також здатна гарантувати високі стандарти безпеки проживання громадян.

Процес формування програми соціально-економічного розвитку Бучанської ОТГ буде більш ефективним, якщо його проводити відповідно до системи методичних принципів, особливо принципу пріоритетності національних інтересів перед регіональними, принципу комплексного розвитку економіки, принципу використання програмно-цільового підходу, принципу правового регулювання стратегії. Ці принципи повинні використовуватись на постійній основі, інші можуть мати кон'юнктурний характер, тобто коригуватись залежно від ситуації.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ БУЧАНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1 Аналіз соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади

Аналіз основних показників та тенденцій соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади є основою для визначення пріоритетів, оперативних цілей та заходів, які будуть спрямовані на вирішення проблемних питань, у першу чергу, направлених на зростання економіки і підвищення ефективності системи управління ресурсами громади з метою забезпечення сталого функціонування господарства та створення належних умов для життєдіяльності населення та підвищення рівня їх добробуту [20].

Основною метою діяльності міської ради у сфері бюджетно-фінансової політики є формування достатніх ресурсів для фінансування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку громади та підвищення ефективності використання бюджетних коштів. Фінансово- бюджетна політика виявляється у поєднанні конкретних цілей та засобів, за допомогою яких вирішуються поставлені завдання.

Цілі фінансово-бюджетної політики зумовлені потребами економічного розвитку і досягненням високого рівня індивідуального і суспільного добробуту. Фінансово-бюджетна політика має конкретне спрямування, а її реалізація завжди пов'язана із знаходженням компромісу між певними потребами і реальними можливостями [21].

Бюджетна ситуація Бучанської ОТГ дає змогу сформувати достатні ресурси для фінансування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку громади та підвищити ефективність використання бюджетних коштів. Для цього необхідно проаналізувати види надходжень кожного населеного пункту, які увійшли до складу ОТГ за останні бюджетні роки.

За 2021 рік до спеціального фонду міського бюджету надійшло 38 129,21 тис. грн, у тому числі без урахування власних надходжень бюджетних установ – 16 973,86 тис. грн, що на 9,2% більше, ніж за 2019 рік. До бюджету розвитку надійшло 15 487,45 тис. грн (на 12,3% більше, ніж за відповідний період минулого року).

За 2021 рік до бюджету міста надійшло 322 473,27 тис. грн офіційних трансфертів від органів державного управління, у тому числі: базова дотація – 927,9 тис. грн, дотація на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 10 012,91 тис. грн, субвенції з державного та обласного бюджетів – 311 532,47 тис. грн, з них 81,2% - освітня та медична субвенції з державного бюджету. Загальна сума надходжень за 2021 рік склала 406,2 млн. грн при затвердженій сумі на рік з врахуванням змін – 406,2 млн. грн. Виконання до затвердженої суми на рік з врахуванням змін склало 100,0% [22].

Аналізуючи податкові надходження до бюджету Бучанської ОТГ, можна зробити висновок що більша частина надходжень формується за рахунок плати за землю, надходжень від податків та зборів на доходи фізичних осіб та єдиного податку (рис. 2.1).

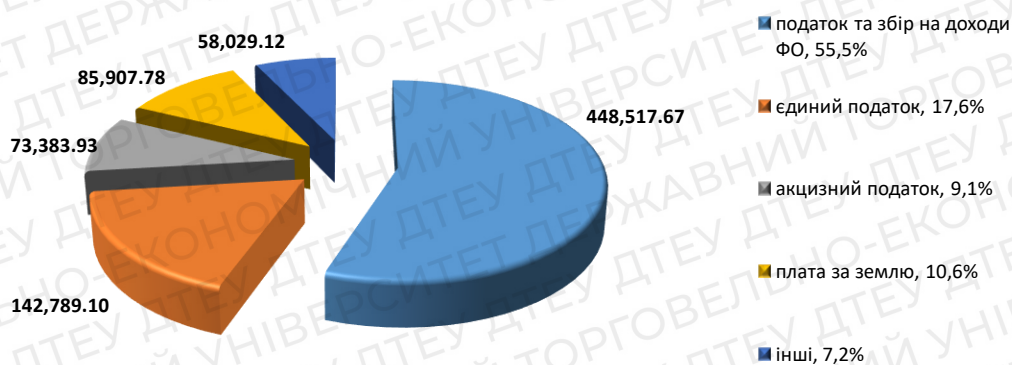

Рис. 2.1. Структура доходів загального фонду за 2021 рік, тис. грн

Джерело: [19]

Станом на 01 вересня 2021 року загальна кількість зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності в місті - середніх підприємств, малих підприємств, мікропідприємств, фізичних осіб-підприємців складає 17 745 одиниць (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Кількість юридичних та фізичних осіб за період 2019-2021 роки

	Юридичні особи			Фізичні особи			Всього (од.)
	мікро	малі	середні	мікро	малі	середні	
2019 рік	5160	312	153	11715	82	2	17 424
2020 рік	5395	301	151	11520	84	2	17 453
2021 рік	5575	310	140	11680	38	2	17 745

Джерело: [19]

Бучанська ОТГ має вигідне територіально-географічне розташування із значним транзитним потенціалом. Сучасна транспортна інфраструктура складається з системи зовнішнього транспорту та внутрішніх пасажирських перевезень. Функціонують такі види транспортних сполучень: залізничний, автомобільний та електричний. Місто Буча характеризується розвиненою дорожньою інфраструктурою. Існують автобусні маршрути, що проходять на території міста Буча та обслуговуються ТОВ «Ірпінське АТП 13250» [23].

У зв'язку зі значним транспортним навантаженням шляхова мережа втрачає свої експлуатаційні якості і потребує виконання робіт з утримання та капітального ремонту.

Внутрішня соціальна політика є одним з найважливіших елементів розвитку будь-якої території. Створення комфортних умов для проживання, навчання та отримання необхідних соціальних послуг є по суті одним з основних завдань Бучанської ОТГ. Система освіти Бучанської ОТГ складається із:

- Загальноосвітніх шкіл;
- Бучанської української гімназії;
- Навчально-виховного комплексу «Берізка»;

- Бучанської спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів вивченням іноземних мов;
- Дошкільних навчальних закладів [24].

Проблемними питаннями в галузі освіти є проведення капітальних ремонтів закладів дошкільної освіти та навчально-виховних комплексів, будівництво нових закладів дошкільної освіти та загальноосвітніх закладів у зв'язку з великим переповненням груп та класів, нестача кваліфікованих педагогічних кадрів, поновлення комп'ютерної техніки, поновлення технологічного обладнання, поновлення спортивних та ігрових споруд на майданчиках. Переповнення закладів загальної середньої освіти сприяло проведенню навчання у другу зміну у ЗОШ. Також серед проблемних питань є відсутність окремого приміщення Бучанської дитячо-юнацької школи.

Місто має розвинену культурну й спортивну інфраструктуру, яка представлена: 5 бібліотеками, 2 музеями, 6 будинками культури, 1 центром культури та дозвілля, Бучанською дитячою школою мистецтв ім. Л. Ревуцького та Гаврилівською дитячою музичною школою, двома стадіонами, дитячоюнацькою спортивною школою.

Зовнішньоекономічною діяльністю в місті займається більше 150 підприємств різних форм власності, які мають зовнішньоекономічні зв'язки з підприємствами більш чим 45 країн світу, а саме Європейського Союзу (Бельгія, Болгарія, Велика Британія, Естонія, Іспанія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Нідерланди, Німеччина, Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина, Франція, Чехія, Швеція), країн СНД (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Казахстан, Молдова, Туркменістан, Узбекистан) та далекого зарубіжжя (В'єтнам, Єгипет, Ізраїль, Індія, Індонезія, Канада, Китай, Республіка Корея, Мексика, Оман, Панама, Пуерто-Ріко, США, Туреччина, Японія).

Обсяг експорту товарів за січень-вересень 2020 року становив 83009,8 тис дол. США, імпорту – 99 778,5 тис дол. США. У порівнянні з 2019 роком експорт зменшився на 1786,4 тис дол. США, імпорт – на 23366,4 тис. дол. США.

Негативне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 16 768,7 тис. дол. США (рис. 2.2) [25].

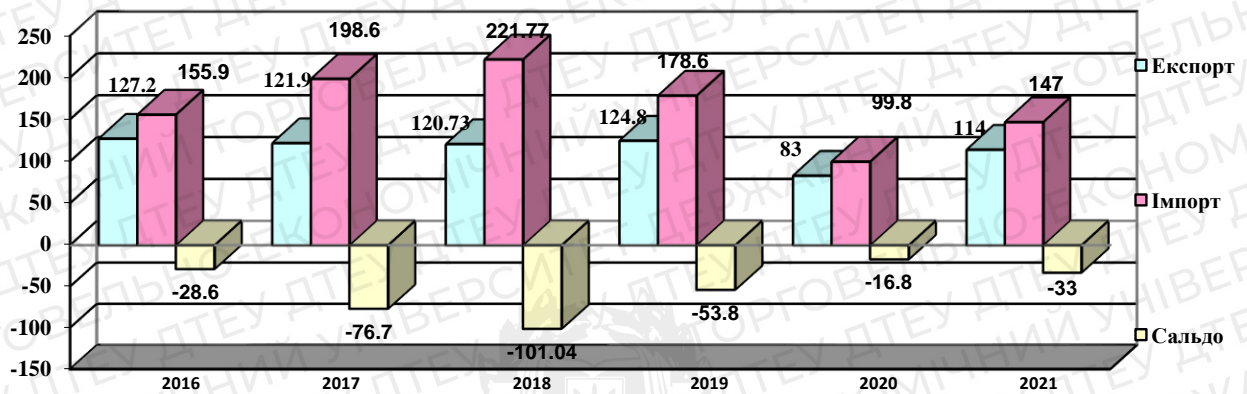

Рис. 2.2. Динаміка показників обсягів експортних та імпорتنих товарних операцій по м. Буча, млн дол. США

Джерело: [19]

Обсяг експорту послуг становив 754,3 тис. дол. США, імпорту – 3155,4 тис. дол. США. Порівняно з 2019 роком експорт зменшився на 294,3 тис. доларів США, імпорт - на 865,4 тис. дол. США. Негативне сальдо зовнішньої торгівлі послугами склало 1533,8 тис. дол. США.

В галузі охорони здоров'я функціонує 2 установи, що утворилися на підставі медичної реформи: «Бучанський консультативно-діагностичний центр» та «Бучанський центр первинної медико-санітарної допомоги», що включає в себе амбулаторії загальної практики сімейної медицини в с. Гаврилівка, с. Луб'янка, с. Блиставиця.

2.2 Шляхи удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади

Для удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської ОТГ під час створення стратегії необхідно враховувати специфіку місцевості та потреби населення. Для цього необхідно провести SWOT аналіз (табл. 2.2), який у процесі експертного оцінювання сильних і слабких сторін,

можливостей та загроз допоможе оцінити важливість складових проблем. Це, в свою чергу, дасть можливість ви брати найбільш вагомі проблеми та врахувати ризик. Як показує практика зарубіжних країн, потрібно запровадити системний підхід, який може вплинути на поліпшення змістовного наповнення стратегічних планів та стратегій, які розробляються на різних ієрархічних рівнях національної економіки, закладених передумов розробки діючих стратегічних планів та ефективних способів їх реалізації.

Таблиця 2.2

Результати SWOT-аналізу

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Стратегічне місце розташування	1. Участь у загальнодержавних, міжнародних програмах та конкурсах
2. Близькість до столиці	2. Відтік трудових ресурсів
3. Наявність залізної дороги	3. Дефіцит робочих місць
4. Близькість до аеропорту Гостомель	4. Дефіцит кваліфікованої робочої сили
5. Сильна адміністративна команда	5. Відсутність пасажирських перевезень між населеними пунктами громади
6. Наявність земельних ділянок під розміщення інвестицій	6. Зношеність мереж водопостачання та водовідведення
7. Потужний промисловий потенціал	7. Відсутність системи централізованого водопостачання та водовідведення у населених пунктах громади
8. Наявність Індустріального парку	8. Застарілий житловий фонд
9. Наявність трудових ресурсів (60% працездатного населення)	9. Відсутність комплексного підходу до управління побутовими відходами та відходами тваринного виробництва
10. Багаті водні, земельні й лісові ресурси	10. Недостатній рівень громадської безпеки
11. Високий інтелектуальний потенціал	11. Низький рівень безпеки на залізниці та автомагістралях
12. Високий соціально-культурний рівень розвитку громади	12. Високий рівень ґрунтових вод
13. Наявність курортних зон	13. Зношеність матеріально-технічної бази об'єктів рекреаційно-оздоровчого призначення
14. Глибокі історичні корені	14. Слабкий рівень історико-культурної спроможності громади
15. Туристична привабливість регіону	15. Низький рівень надходження ПДФО
16. Велика чисельність малих і середніх підприємств	16. Недостатньо розвинута транспортна інфраструктура (паркінги, вело-та пішохідні зони)
17. Міжмуніципальне співробітництво з м.Київ, сусідніми ОТГ	17. Наявність торф'яників на території громади

Джерело: розроблено автором

Виходячи з цілей розвитку міста, можна відзначити важливість взаємодії населення з місцевою владою. Процес стратегічного планування сприяє

зміцненню взаємовідносин адміністрації з громадськістю, поліпшенню іміджу міста, створює єдиний вектор зусиль усіх активних сил міста. У процесі покращення не менш важливо залучити додаткові інвестиції. Знайти такі інвестиції можна за допомогою залучення інвесторів серед бізнесу цього регіону [26]. Для правильного використання таких підходів необхідно провести аналіз даної місцевості та виділити відповідних інвесторів. Аналіз та оцінка існуючих підходів до процесу стратегічного планування дозволяє скласти узагальнену схему формування стратегічного плану соціально-економічного розвитку громади, що ґрунтується на концептуальній моделі стратегічного планування. Сформульовані цільові установки реалізуються за допомогою стратегічних програм, що визначають покрокову послідовність дій, що охоплюють усі сфери життєдіяльності міста.

Також додатково потрібне залучення зарубіжних інвестицій шляхом підвищення економічної привабливості. Такі методи дозволяють не тільки залучити гроші, яких бракує, але й запровадити інноваційні технології, вивчити безцінний досвід зарубіжних партнерів [27].

На нашу думку, щоб забезпечити стабільний соціально-економічний розвиток, програма має враховувати не лише завдання сьогодення, а й відповідати вимогам майбутнього, тобто її розробка має бути націлена на перспективу. Тому для того, щоб врахувати всі існуючі фактори та тенденції був проведений глибокий SWOT-аналіз (табл. 3.1), який дозволив сформувати сценарії розвитку майбутнього Бучанської ОТГ. На основі цього аналізу необхідно розробити програму соціально-економічного розвитку громади.

Також Виконавчі органи державної влади у межах своїх повноважень повинні здійснювати регулярний моніторинг ступеню досягнення головної мети соціально-економічного розвитку міста на трирічний термін. Необхідним є формування координаційної ради, яка б займалася оцінкою ефективності виконання накреслених в програмі соціально-економічного розвитку регіону завдань.

Розробка програм соціально-економічного розвитку Бучанської ОТГ має базуватися та враховувати вплив факторів, які визначають регіональний потенціал та конкурентоспроможність. Для більшості цільових регіональних програм об'єктивною основою є система досягнутих макро-економічних показників, державні соціальні стандарти і нормативи забезпеченості населення, характеристика соціальної інфраструктури та інвестиційна привабливість регіонів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Фактори розробки державних програм соціально-економічного регіонального розвитку

Групи факторів	Соціально-економічні	Інституційні
Екстенсивні	<ul style="list-style-type: none"> - природно-кліматичні умови - соціально-демографічний стан - соціально-культурне середовище - макроекономічне середовище - людський потенціал - міжгалузеві зв'язки матеріального виробництва - споживчий ринок - можливості інвесторів - науково-технічний потенціал 	<ul style="list-style-type: none"> - місцеве і регіональне самоврядування - науково-дослідні інститути і центри
Інтенсивні	<ul style="list-style-type: none"> - територіально-галузева близькість - національно-етнічні особливості регіону - рівень впровадження новачій - споживання технологій населенням - ефективність ринку товарів і послуг виробничого і невиробничого призначення; - виробництво забруднюючих речовин; - конкурентоспроможність регіону; - рівень розвитку соціальної інфраструктури у міських та сільських поселеннях 	<ul style="list-style-type: none"> - система державно-приватного партнерства; - науково-дослідні інститути і центри
Інноваційні	<ul style="list-style-type: none"> - сукупний регіональний потенціал; - освітньо-інтелектуальний капітал; - алокація ресурсів; - технологічна готовність; - інтеграція на ринки капіталів; - умови бізнес-середовища; - виробництво й експерт інновацій; - суспільна відповідальність 	<ul style="list-style-type: none"> - рівень захисту власності; - кооперація науково-технічних відносин суб'єктів господарювання і органів регіонального й місцевого управління; - господарські структури, орієнтовані на інтенсифікацію науково-технічного і технологічного потенціалу

Джерело: [28]

Розробка державних програм соціально-економічного розвитку повинна базуватися на основі врахування впливу та аналізу притаманних їм тенденцій

зміни такого впливу. Розробку державних програм економічного та соціального розвитку та державних цільових програм необхідно здійснювати на основі комплексного аналізу: показників демографічної ситуації; стану використання природного, виробничого, науково-технічного та удового потенціалу; рівня конкурентоспроможності економіки; сучасного стану розвитку економіки і соціальної сфери та на основі врахування впливу політичних, економічних та інших факторів. [29, с. 35].

Лише такий підхід до розробки програми економічного і соціального розвитку Бучанської ОТГ даватиме всі необхідні підстави вважати програму дуже важливим засобом державного регулювання, який дозволяє реалізувати державну політику щодо якості життя населення та комплексно впливати на неї.

Отже, застосування програм економічного і соціального розвитку орієнтоване на вирішення проблем якості життя у таких сферах, як: доходи населення, зайнятість населення, соціальний захист, охорона здоров'я, освіта населення.

Можна зробити висновок, що необхідність удосконалення методики побудови цілісної системи стратегічного планування соціально-економічного розвитку міста вимагає розробку методичних рекомендацій для вирішення проблем. При розробці стратегії необхідно враховувати специфіку місцевості та потреби населення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, дослідження питання розроблення програми соціально-економічного розвитку громади дозволяє зробити наступні висновки.

1. Формування стратегічного бачення розвитку громади, оцінки її слабких та сильних сторін, визначення конкурентних переваг, планування соціально-економічних процесів на середньо- та довгострокову перспективу, передбачення можливих наслідків від реалізації таких цілей та завдань – це, на сьогодні, пріоритетний напрям діяльності громад. Програма економічного та соціального розвитку – це документ, в якому визначаються цілі та пріоритети економічного та соціального розвитку на короткостроковий період, як правило на рік, формується взаємоузгоджена та комплексна система напрямків та заходів органів місцевого самоврядування, спрямованих на ефективне вирішення проблем економічного та соціального розвитку та зазначені очікувані зміни у стані економіки та соціальної сфери. Практика стратегічного планування регіонального розвитку в Україні передує удосконаленню теоретичних і нормативно-правових засад цього процесу. Перспективними напрямками наукових досліджень з цієї проблематики є обґрунтування інституційного забезпечення стратегічного планування регіонального розвитку, а також розроблення методичних рекомендацій з моніторингу та оцінювання результативності реалізації стратегій регіонального розвитку.

2. Аналіз соціально-економічного розвитку Бучанської. Територіальної громади, який був проведений у рамках дослідження, свідчить про недосконалість виконання програми, причиною такого стану є низка недоліків на стадії планування та формування стратегічної програми. У ході дослідження було виявлено, що програми соціально-економічного розвитку регіонів, які розробляються і реалізуються сьогодні, мають низку недоробок, методологічних прорахунків, що не дозволяють оптимально використовувати фінансовий, ресурсний та організаційний потенціал регіону, можливості всього спектру існуючих інвестиційних механізмів, технологій та інструментів, отже, не можуть

реально сприяти залученню в регіон додаткових інвестиційних ресурсів. Такі висновки ґрунтуються на недоліках існуючих підходів до розробки програми Бучанської територіальної громади, а саме:

1. Відсутність єдиної методологічної та методичної бази;
2. розподільний принцип побудови програм, заснований виключно на внутрішніх джерелах фінансових ресурсів;
3. низький методичний рівень аналізу, планування і прогнозування;
4. відсутність системного підходу;
5. відсутність ув'язки програм, інвестиційних проектів з регіональними пріоритетами та інтересами, а також з тенденціями розвитку соціальної сфери регіону;
6. відсутність інформаційного супроводу процесу реалізації програм соціально-економічного розвитку, створення позитивного іміджу програми як в регіоні (для мобілізації внутрішніх ресурсів), так і за кордоном (для залучення партнерів і потенційних інвесторів в економіку регіону).

Для удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської ОТГ під час створення стратегії необхідно враховувати специфіку місцевості та потреби населення. Розробка програм соціально-економічного розвитку Бучанської ОТГ має базуватися та враховувати вплив факторів, які визначають регіональний потенціал та конкурентоспроможність. Для більшості цільових регіональних програм об'єктивною основою є система досягнутих макро-економічних показників, державні соціальні стандарти і нормативи забезпеченості населення, характеристика соціальної інфраструктури та інвестиційна привабливість регіонів.

3. Програма повинна бути спрямована на рішення проблеми, а правильно сформулювати проблему – значить створити передумови для концентрації коштів на рішення принципово розв'язуваних завдань. Розробка державних програм соціально-економічного розвитку повинна базуватися на основі врахування впливу та аналізу притаманних їм тенденцій зміни такого впливу. Розробку державних програм економічного та соціального розвитку та державних цільових

програм необхідно здійснювати на основі комплексного аналізу: показників демографічної ситуації; стану використання природного, виробничого, науково-технічного та удового потенціалу; рівня конкурентоспроможності економіки; сучасного стану розвитку економіки і соціальної сфери та на основі врахування впливу політичних, економічних та інших факторів. Лише такий підхід до розробки програми економічного і соціального розвитку Бучанської ОТГ даватиме всі необхідні підстави вважати програму дуже важливим засобом державного регулювання, який дозволяє реалізувати державну політику щодо якості життя населення та комплексно впливати на неї.

4. Застосування програм економічного і соціального розвитку орієнтоване на вирішення проблем якості життя у таких сферах, як: доходи населення, зайнятість населення, соціальний захист, охорона здоров'я, освіта населення. Необхідність удосконалення методики побудови цілісної системи стратегічного планування соціально-економічного розвитку міста вимагає розробку методичних рекомендацій для вирішення проблем. При розробці стратегії необхідно враховувати специфіку місцевості та потреби населення. Для підвищення ефективності регіональних програм необхідно забезпечити їх оптимальну кількість, пріоритетне фінансування, адресність та конкретність переліку їх заходів, впровадити дієвий механізм обміну інформацією між виконавцями регіональних цільових програм та здійснення координації цієї роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белкина Т.Д. Стратегические планы городского развития и инструменты их реализации/ Т. Д. Белкина // Проблемы прогнозирования. – 2016. – №3.– С. 55-72.
2. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку: практичний посібник / О. Берданова, В. Вакуленко. – К.: ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.
3. Благун І. Моделювання стратегій розвитку регіону / І. Благун // Регіональна економіка. - 2015. - № 4. - С. 105-115
4. Бочко В. С. Стратегическое планирование развития территории – нарождающаяся экономическая форма ответа на вызовы рынка и глобализации / В. С. Бочко // Экономика региона. – 2015. – № 1. – С. 20-38.
5. Булах Т.М. Основні напрями вдосконалення організаційно-економічного забезпечення регіонального розвитку/ Т.М. Булах // Підприємництво, господарство і право, 2017. – № 7 (151). – С. 156-159.
6. Бюджетний кодекс України, – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
7. Єрохін С. А. Основні засади формування стратегій соціально-економічного розвитку України / С. А. Єрохін // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 12. – С. 18.
8. Журба О.В. Сучасний стан надання управлінських послуг органами державної влади в Україні / О.В. Журба // Держава та регіони. Серія: Державне управління, 2011. – № 3. – С. 5-9.
9. Инновационные механизмы стратегического управления развитием социально-экономических систем / [М. А. Боровская, И. К. Шевченко, А. В. Бабикина, и др.]; под ред. М. А. Боровской, И. К. Шевченко. – Таганрог: Изд-во ТТИ ЮФУ, 2012. – 198 с.
10. Коломійчук В.С. Соціально-економічний розвиток адміністративного району: теорія, методологія, практика. / Тернопіль:ТОВ «Терно-Граф», 2014.- 316 с.

11. Куценко Т., Сіренко Я. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління. URL : http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/30350/1/МО_2019_7.pdf.

12. Куценко Т., Сіренко Я. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління. URL : http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/30350/1/МО_2019_7.pdf.

13. Марача В. Г. Региональное стратегическое планирование: основные подходы и условия реализации / В. Г. Марача // Проблемы теории и практики управления. – 2011. – №11. – С. 35-42.

14. Михайлів Г. Фінансова спроможність соціально-економічного розвитку регіональних суспільних систем / Г. Михайлів // Економічний аналіз. – №7. – 2010. – с. 97-99

15. Михасюк І.Р., Побурко О.А., Яцура В.В. Основи регулювання економічного і соціального розвитку регіонів.-К: «Віпол», 2017.- 231 с.

16. Осипов В. М. Стратегічне планування як ефективний інструмент управління регіональним розвитком / В. М. Осипов, І. Д. Півоварчук, І. Л. Пасарюк // Вісник СумДУ. Серія економіка. – 2011. – №1. – С. 89-100.

17. Панухник О. В. Методичне забезпечення стратегічного планування в регіонах України / О. В. Панухник // Актуальні проблеми економіки. – 2019 р. – №1 (91). – С. 152-157.

18. Пріоритетні напрями регіональної політики в економічній сфері (економічне районування, стратегічне планування, інтелектуальноінноваційні системи, трудовий потенціал та розвиток сільських територій): кол. монографія / [Н.В. Сментина та ін.]; за заг. ред. Т. О. Журавльової. – Том 2. – Павлоград: АРТ СИНТЕЗ-Т, 2014. – С. 97- 107.

19. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закони України від 23.03.2000 р. № 1602- III // Відомості ВРУ. – 2000. - №25. – ст.195.

20. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №24. – С. 170.

21. Реформування державного управління регіональним розвитком: стан, проблеми, перспективи: аналітична доповідь / [С.О. Біла, О.В. Шевченко, М.О. Кушнір та ін.]; за ред. С.О. Білої. – К.: НІСД, 2012. – 96 с.

22. Розроблення та впровадження стратегічного плану розвитку регіону: практичний посібник / [А. Вігода, Б. Боврон, В. Мамонова та ін.]; за ред. І. Санжаровського. – К.: Вид-во К.І.С., 2018. – 214 с.

23. Сментина Н.В. Оцінка рівня соціально-економічного розвитку регіонів за результатами реалізації стратегій/ Н.В. Сментина // Національні моделі економічних систем: формування, управління, трансформація: матеріали міжн. науково-практ. конференції (м. Херсон, 10-11 жовтня 2014 р.). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 32-36.

24. Сментына Н.В. Местное социально-экономическое развитие: основные подходы и инструментарий / Н.В. Сментына // Экономика и современный менеджмент: теория и практика: сборник статей по материалам XXXV междунаучно-практ. конференции. – Новосибирск: Изд. «СибАК», 2014. – № 3 (35). – С. 123-131.

25. Стимулювання економічного зростання на місцевому рівні: аналітична доповідь / [С. О. Біла, О. В. Шевченко, М. О. Кушнір та ін.]; під ред. С. О. Білої. – К.: НІСД, 2013. – 54 с.

26. Стратегічне планування розвитку територій: історія, практика, методологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zurnc.org.ua>.

27. Стратегія соціально-економічного розвитку Бучанської ОТГ на період до 2021 року від 1.01.2020 / Бучанська Міська рада [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bucha-rada.gov.ua/city-budget>

28. Шершньова З. Є. Стратегічне управління / З. Є. Шершньова. — К.: КНЕУ, 2014. — 699 с.

29. Primer A. Local economic development / A. Primer // Developing and supplementing local economic development strategies and action plans. – Washington, D.C., 2013. – 153 p.

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на тему:
**«РОЗРОБЛЕННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ ГРОМАДИ»**

Студента (ки) 5 курсу, 3-ї групи,
спеціальності 074 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Писаренко
Варвара
Вікторівна

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

(підпис керівника)

Лазебна
Ірина
Василівна

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

(підпис гаранта)

Головня
Юлія
Ігорівна

Київ 2022

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (29 найменувань). Основний зміст роботи викладено на 34 сторінки комп'ютерного тексту. Робота містить 3 рисунки.

Метою дослідження є: теоретичне обґрунтувати та запропонувати шляхи удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади. Виходячи з поставленої мети написання кваліфікаційної роботи, необхідно вирішити такі завдання:

- охарактеризувати теоретичні засади сутності програми соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад;
- дослідити проблеми формування та розроблення програм соціально-економічного розвитку;
- проаналізувати стан соціально-економічного розвитку Бучанської об'єднаної територіальної громади;
- запропонувати шляхи удосконалення розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської територіальної громади.

Об'єктом дослідження: є процес розроблення програм соціально-економічного розвитку громади.

Предметом дослідження: є теоретико-методичні та прикладні засади розроблення програми соціально-економічного розвитку Бучанської об'єднаної територіальної громади. Для вирішення визначених завдань, у процесі дослідження використано загальнонаукові методи, а саме системний підхід – для теоретичного визначення сутності соціально-економічного розвитку територіальних громад та його оцінки; методи порівняльного аналізу та синтезу – для виявлення закономірностей забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад; статистичні методи для оцінки ефективності стимулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад; економіко-математичного моделювання – для обґрунтування впливу інструментів бюджетної політики на соціально-економічний розвиток територіальних громад.

Перший розділ випускної кваліфікаційної роботи включає критичну оцінку автора та узагальнення наукових підходів до визначення сутності програми соціально-економічного розвитку громади, її розроблення та виконання.

Другий розділ випускної кваліфікаційної роботи направлено на вивчення основних складових та джерел формування програми соціально-економічного розвитку на прикладі Бучанської громади. В проектно-рекомендаційному розділі обґрунтовано сукупність правил і норм для ефективного виконання стратегічних програм для соціального та економічного розвитку Бучанської ОТГ.

Одержані результати можуть бути використаними при роботі інших державних органів.

АНОТАЦІЯ

У випускній кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні аспекти стратегічного формування програм соціально-економічного розвитку. Проведена аналітична оцінка реалізації програм соціально-економічного розвитку в Україні. Зроблено аналіз ефективного виконання програми соціально-економічного розвитку на прикладі Бучанської об'єднаної територіальної громади. Досліджено проблеми реалізації програм. Запропоновано напрями удосконалення формування та виконання соціально-економічної програми Бучанської територіальної громади.

Ключові слова: регіон, регіональний розвиток, програми, програми регіонального розвитку, інструменти регіонального соціально-економічного розвитку, соціально-економічний розвиток регіонів, механізми державного управління.

SUMMARY

Theoretical aspects of the formation of strategic socio-economic development. Analytical assessment of the implementation of socio-economic development in Ukraine. The analysis of the effective implementation of socio-economic development on the example of Bucha region. The problems of implementation. Directions of improving the formation and implementation of the socio-economic program of the Bucha region.

Keywords: region, regional development, programs, regional development programs, instruments of regional socio-economic development, socio-economic development of regions, mechanisms of public administration.

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Писаренко Варвара Вікторівна, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Розроблення програми соціально-економічного розвитку громади» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах.
Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«24» січня 2022 року

(підпис)

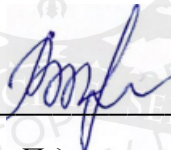
Згода

Я, Писаренко Варвара Вікторівна, цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему: “Розроблення програми соціально-економічного розвитку громади” несучи повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

« 24 » січня 2022 року

(Писаренко В.В.)

Підпис

Прізвище, ініціали